Īpaši Aizsargājama Dabas Teritorija

SITAS UN PEDEDZES PALIENE, MUGURVES PĻAVAS

NATURA 2000

Dabas liegums

- Dabas liegumi "Sitas un Pededzes paliene" un "Mugurves pļavas" izveidoti 2004. gadā.
- Kopējā platība - 1187 ha.
- 159 km garā Pededze ir viena no lielumotākajām un dabiskākajām Latvijas lielajām upēm
- 7 Eiropas Savienības nozīmes aizsargājamie biotopi,
- 24 Eiropas Savienībā aizsargājamās putnu un 7 bezmugurkaulnieku sugas
- Dabas liegumiem izstrādāti dabas aizsardzības plāns laika periodam no 2006. līdz 2015. gadam, kas paredz dabas un cilvēku interešu līdzsvarotu savienošanu.

- *The Sita and Padedze Floodplain Nature Reserve and the Mugurve Meadows Nature Reserve are both established in 2004*
- *Total area - 1187 ha*
- *The Padedze River is 159 km long and it is one of the most winding natural large rivers of Latvia*
- *7 protected habitats of European Union importance*
- *24 protected bird and 7 invertebrate species of European Union importance*
- *Management plans covering 2006-2015 have been drawn for both nature reserves; those aim to balance nature conservation and economic interests*

Ķikuts Galinago media
Jau aprīļa beigās ķikuts tēviņi pulcējas riestos, lai cīnītos par mātītēm. Riests ķikutam prasa ļoti daudz enerģijas vienā naktī tēviņi zaudē 5 % no sava svara, kas nākamās dienas gaitā līdz naktsriestam ir atkal jāatgūst. Sitas un Pededzes dabas lieguma palienē atrodas viens no lielākajiem ķikutu riestiem Latvijā.

Great Snipe Galinago media
At the end of April the great snipe males gather for a mating ritual, which includes fighting for females. The lekking ritual demands a lot of energy in a single night a male snipe can loose up to 5% of its body weight, which has to be re-established by the following night so the conquest can continue. The Sita and Padedze Nature Reserve hosts one of the biggest lekking grounds of the great snipe in Latvia.

Kāpēc vajadzīga palieņu pļavu atjaunošana un pārdomāta apsaimniekošana?

Dabisko pļavu saglabāšana ir sarežģīta, jo tās apdraud divi pilnīgi atšķirīgi procesi intensīva lauksaimniecība un saimniekošanas pārtraukšana. Mūsdienās retā kur sienu pļauj ar izkapti, daudzas pļavas ir aizaugušas un daba atgriežas savā sākotnē, kas Latvijā ir mežs. Pededzes un tās pieteku palieņēm ir svarīgi saglabāt un uzlabot pļavu kvalitāti. Liela daļa vērtīgu palieņu pļavu vēl aizvien ir aizaugušas krūmiem. Krūmu joslas sadala pļavas un samazina to vērtību, jo šādas fragmentētas pļavas vairs nav piemērotas lielās atklātās pļavās ligzdojošām putnu sugām. Tāpēc īpaši atbalstāmi šeit ir pļavu atjaunošana un turpmāka vēlā pļāvu pļaušana vai ekstensīvā lopu ganīšana. Latvijas Dabas fonds ar LIFE-Daba programmas atbalstu sadarbībā ar īpašniekiem atjauno vairāk nekā 300 ha aizaugušo palieņu pļavu abos dabas liegumos. Palieņu pļavu saglabāšanu ilglaicīgā nākotnē veicina arī Lauku attīstības plāna agrovides maksājumi par bioloģiski vērtīgo zālāju uzturēšanu un piemaksas par sainīmiekošanu Natura 2000 īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ko administrē Lauku atbalsta dienests. Lai tās atjaunotu un uzturētu, 2006. gada pavasarī Pededzes pļavās ar ARK fonda atbalstu tika ieliaisti no Niderlandes atvestie Hailander šķirnes liellopi.

Why is restoration of floodplain meadows and planned management necessary?

Protection of natural meadows is rather complicated as they are endangered by two completely opposing processes: intensive farming and termination of farming activities. Nowadays, meadow mowing with a scythe can be rarely witnessed; many meadows overgrow, gradually returning to their natural state in Latvia that is a forest. For the floodplains of the Padedze River and its tributaries it is important to preserve them and to improve their quality. Large areas of the valuable floodplain meadows are still overgrown with bushes. Belts of bushes divide meadows and decrease their value; the fragmented meadows are no longer suitable for bird species nesting in open plains. Hence, it is important that these sites are restored, followed by late mowing and extensive grazing. With financial assistance from the LIFE-Nature program, the Latvian Fund for Nature together with landowners are working on restoration of over 300ha of overgrown floodplains in both nature reserves. Continued preservation of floodplain meadows in the near future is facilitated by subsidies for maintenance of biologically valuable grasslands under the Rural Development Plan and payments for managing lands within Natura 2000 sites, administered by the Rural Support Service. To maintain the meadows, in 2006 the Padedze meadows became home to Highlander cattle, financed by the ARK Foundation.

SITAS UN PEDEDZES PALIENE, MUGURVES PĻAVAS

Dabas liegumi „Mugurves pļavas" (platība 317 ha) un „Sitas un Pededzes paliene" (platība 870 ha) atrodas Gulbenes rajona Stradu un Litenes pagastos, kā arī Balvu rajona Kubuļu pagastā. Liegumi izveidoti uz Pededzes upes un tās pietekām - Sitas un Mugurves un ietver daļu no šo upju ielejām. Liegumu mērķis ir saglabāt palieņu un parkveida pļavas, platlapju mežus, kā arī retas augu un dzīvnieku sugas. Teritorija ir starptautiskā mērogā nozīmīga ķikutu un griežu ligzdošanas vieta. Unikālo dabas vērtības veicinājušas dabas parka iekļaušanu Eiropas Savienības īpaši aizsargājamo dabas teritoriju Natura 2000 sarakstā.

SITA AND PADEDZE FLOODPLAIN, MUGURVE MEADOWS

The Mugurve Meadows Nature Reserve (total area 317ha) and the Sita and Padedze Floodplain Nature Reserve (total area 870 ha) are both located in the Litene parish of the Gulbene district, and the Kubuļi parish of the Balvi district. The reserves encompass part of the river valleys of the Padedze River and its tributaries the Sita and Mugurve Rivers. The aim of the reserves is to preserve floodplain and wooded meadows, broadleaf forests, and rare plant and animal species. The site is an internationally important nesting area for cornerake and snipe. The unique natural values of the nature park have been key to the site's designation as a Natura 2000 area a specially protected nature territory of European Union.

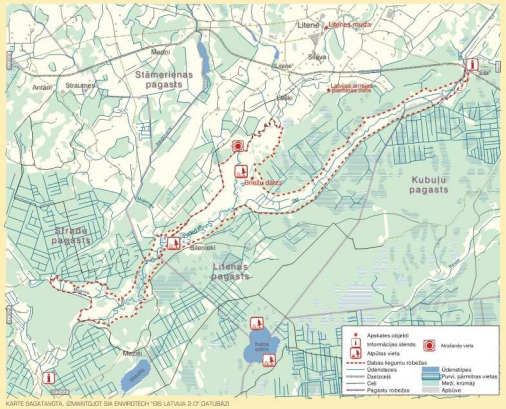

APKĀRTNES KULTŪRAS VĒRTĪBAS

Bez dabas vērtībām tuvākajā apkārtnē ir vairāki ievērojami kultūras tūrisma apskates objekti. Piemēram, Lietenes muiža, ko 1582. gadā izveidoja poļu štāsts Penkasliauskis. Pēc vairākkārtīgās muižas pirkšanas un pārdošanas, 19. gs. sākumā muiža nonāca Volfu dzimtas īpašumā un tad arī barons Otto fon Volfs Litenē Pededzes upes krastā uzbūvēja greznu klasicisma stila muižu, kas savā sākotnēji ap omā saglabājusies līdz pat mūsdienām. Ap pili atrodas iekopts parks. Lietenes muižas apbūve iekļauta valsts nozīmes kultūras piemineklu sanakstā. 20. gs. 20.30. gados netālu no Litenes atradās Latvijas armijas vasaras nometnes vieta, kur 1941. gadā notika represijas pret Latvijas armijas virsniekiem un karavīriem, bet tagad izveidota piemiņas vieta. Stradu pagasta „Vecmadmeniekos" atrodas viena no latviešu profesionālās lietišķās mākslas pamatķeģe, mākslinieka Jūlija Madernieka dzimtās mājas. Ievērojama ir

CULTURAL HERITAGE OF THE REGION

The vicinity of the nature reserves has not only natural beauty but also hosts several notable historical objects of interest to visitors. One of such is the Litene manor that was established in 1582 by the Polish administrator Peskasliauskis. After several sales and purchasing deals of the manor at the beginning of the 19th century it became a property of the Wolf family. At that time baron Otto von Wolf built a splendid manor house representing the classicism style. It is located on the banks of the Padedze River in Litene and even today it remains in its initial size and shape. The manor house is surrounded by a landscaped park; the manor ensemble is listed as a state cultural heritage monument. In the 20s and 30s of the 20th century, a summer encampment of the Latvian army was situated near Litene; in 1941 officers and soldiers of the Latvian army were murdered there, and today the site hosts a memorial. The Vecmadmeniki homestead of the Stradu parish is the birth place of Jūlijs Madernieks, artist who was the founder of the Latvian professional applied arts. Another notable site is the Dziesnieki farm that features traditional buildings from late 15th century and early 20th century typical for this region.

Kas ir Natura 2000?
Dvietes Dabas parka teritorija ir *Natura 2000* sastāvdaļa. Natura 2000 ir Eiropas Savienības dabas daudzveidības saglabāšanai izveidoto aizsargājamo teritoriju tīkls. NATURA 2000 izveidošana ir svarīgākais pavērsiens kāds jebkad aizsākts Eiropā, lai saglabātu visas savvaļā dabiski pastāvošās dzīvnieku sugas un to dzīves vides. Mērķis ir līdz 2010.g. aptur bioloģiskās daudzveidības samazināšanos, to balstot uz diviem pamata dokumentiem: putnu un biotopu direktīvām.

What is Natura 2000?
The Dviete Floodplain Nature Park is a part of Natura 2000 - a network of protected nature territories in Latvia and all over the European Union. Development of Natura 2000 was by far the most significant proof of commitment to protection of all wild living plants and animals, and their natural habitats across Europe. The goal of this initiative is to halt biodiversity loss by 2010, and to ensure that the generations to come also have the chance to enjoy divers nature.

Tūrisma informācija
Biedrība "Daugavpils novada tūrisma informācijas centrs"
Rīgas 22a, Daugavpils Tālr.: 5422818
Tālākstes novada tūrisma informācijas centrs
Parka iela 3, Pilskalne, Daugavpils rajons, Tālr.: 5462499

Tourist information
Daugavpils Regional Tourism Information Center - Rigas Street 22a, Daugavpils, phone: 5422818
Ilukste Regional Tourism Information Center - Parka Street 3, Pilskalne, Daugavpils region, phone: 5462499

Palieņu pļavas un pļali

Pededzes upes un tās pieteku galvenā vērtība ir palieņu pļavas, kuras nodrošina visu pārējo dzīvo organismu labklājību. Tās veidojušās ilgstošā dabas un cilvēka mijiedarbībā. Ļoti svarīgi īpašo apstākļu nodrošināšanai pļavās ir pavasara pali. Pededzes upe ir 159 km gara un sākas Hānjas augstienē Igaunijā un ietek Aiviekstē.
Pali ir nozīmīgi, jo
- ar ledu tiek izrauti nelielie krūmi, tādējādi sekmējot klaju platību saglabāšanos;
- palu laikā palienē tiek sanestas barības vielu daļiņas, kas sekmē augļīgu palieņu augšņu veidošanos;
- veidojas mitras, dūņainas ieplakas, kas ir barošanās vieta daudzām putnu sugām, tai skaitā ķikutam;

Palos ūdens līmenis Pededzē var celties par vairākiem metriem. Maksimālais ūdens daudzums marta beigās var būt pat 200 reižu lielāks kā tajā pat vietā vasaras karstākajā mēnesī.

Floodplain meadows and floods

Floodplain meadows are the key value of the Padedze River and its tributaries: they provide the natural processes necessary for welfare of all other living organisms here. Floodplains have developed as a result of a long-term interaction between man and nature. Spring floods are essential for maintaining the particular conditions of the floodplain meadows. The Padedze River is 159km long, it starts in the Haanja uplands in Estonia and flows into the Aiviekste River.
Flooding is important due to the following factors:
- ice removes small bushes thus preserving open laad areas
- flooding creates deposits of various nutrients that foster development of rich floodplain soils
- wet, muddy gullies that are created during floods serve as feeding grounds for many bird species including the great snipe.

Dažas norādes par uzturēšanās kārtību dabas parka apmeklētājiem

- Vienmēr der atcerēties, ka īpaši aizsargājamā dabas teritorija pirmkārt ir paredzēta retu dabas vērtību saglabāšanai. Tāpēc tajā pret apkārtni jāizturas īpaši sauderīgi.
- Uzmanīgi vērojot apkārtni un uzvedoties klusi, ir lielāka iespēja ieraudzīt netraucētās dabas norises.
- Kur vien iespējams, atbalstiet vietējo iedzīvotāju labklājību, iepērkoties vietējos veikalos un izmantojot lauku tūrisma pakalpojumus.
- Noteikti neatstājiet aiz sevis atkritumus, lai saglabātu vidi patīkamu arī tiem, kas šeit ieradīsies pēc jums.
- Nebraucient nost no ceļiem pa mežu un lauksaimniecības zemēm.
- Kurināt ugunskurus tikai īpaši norādītās vai speciāli ierīkotās vietās, nededzināt sausos zālē un niedres.
- Nepieļaujiet suņu atrašanos brīvā dabā bez pavadas un uzpurņa.

Rules of conduct for visitors of the nature parks

- Please remember that the protected nature park is primarily established for protection of rare nature values, therefore one must be respectful of the environment here.
- Undisturbed natural processes will be easier observed if carefully listening to the sounds around you and keeping quite.
- Whenever possible, shop in local stores and use local rural tourism facilities thus contributing to welfare of local inhabitants.
- Do not litter to sustain the environment pleasant for those visiting after you.
- Do not drive off-road through forests or agricultural lands.
- Campfire should only be started in designated and specially equipped sites; do not burn dry grass or reed.
- Dogs must be on a leash and wearing a muzzle while in the nature park.

Īpašas dabas vērtības, ar ko dabas parks „Dvietes paliene" var pamatoti lepoties.
The most valuable natural features of the Dviete Floodplain Nature Park

Grieze Crex crex
Visbiežāk grieze var dzirdēt „griežam" vasaras naktīs, kad tās dīvaiņīgais sauciens "krrrepkrrrep" ir ne ar ko citu nesajaucams un tālu dzirdams. Grieslana ir pārošanās rituāla sastāvdaļa, kuras laikā griežu tēviņi ar balsu palīdzību piesaista mātītes uzmanību. Dabas parkā ligzdo 100-200 pāri griežu, to skaits ir mainīgs, atkarībā no sezonas.

Corn crake Crex crex
Most commonly the corn crake can be heard in summer nights when their dissyllabic and the unmistakable "crrrrep-crrrrep" sound echoes from afar. The distinct song is a part of a mating ritual where male crakes try to attract attention of females. Depending

Ķikuts Galinago media
Jau aprīļa beigās ķikutu tēviņi pulcējas riestos, lai cīnītos par mātītēm. Riests ķikutam prasa ļoti daudz enerģijas vienā naktī tēviņi zaudē 5 % no sava svara, kas nākamās dienas gaitā līdz naktsriestam ir atkal jāatgūst. Dabas parkā ligzdo 15-20 ķikutu pāri.

Great Snipe Galinago media
At the end of April the great snipe males gather for a mating ritual, which includes fighting for females. The lekking ritual demands a lot of energy in a single night a male snipe can loose up to 5% of its body weight, which has to be re-established by the following night so the conquest can continue. About 15-25 great snipes are regularly lekking in the nature park in spring.

Ormanītis Porzana porzana
Ormanītis ir neslaucīs drukšķa par mājas strazdu. Vislabāk mazo dērves radinieku atpazīt pēc raksturīgā monotonā un īgstoši atkārtotā svilpiena „fuit". To šeit dzird krēslas un nakts stundās vasaras sākumā. Dabas parkā atkarībā no sezonas ligzdo 10-20 pāri šo putnu.

Spottec Crake Porzana
The spotted crake is a bit burlier than a starling. This small relative of the crane is easily identified by its typical monotonous and long-drawn whistle "foot". This sound could be heard from the twilight hours and throughout the nights at the beginning of summer. Depending on the season, 15-20 spotted crake couples are nesting in the nature park.

Purva pūce Asio flammeus
Ļoti reta. Dzīvo atklātās vietās slapjajās pļavās un ir vienīgā no Eiropā sastopamajām pūcēm, kura gatavo biezu ligzdu uz zemes.

Short-eared Owl Asio flammeus
Very rare; for its habitat it prefers open sites wet meadows. It is the only owl found in Europe that makes its thick nest on the ground.

Stāvlapu dzeguzpirksītte Dactylorhiza incarnata
Dabas liegumiem raksturīga gaišmelokārt ugunspieņu pļavu, kā arī mēreni mitro pļavu augi. Stāvlapu dzeguzpirksītte ir viena no retajām orhidejām dzimtas sugām, kas aug Pededzes palieņu pļavās.

Lesser Spotted Eagle Aquila pomarina
The lesser spotted eagle nests in old forests and feeds in open floodplain meadows. Hence, preservation of both of these habitats is important. In the floodplains of both nature reserves 2 pairs of the lesser spotted eagle have been feeding during the breeding season.

Biezā perlamutrene Unio crassus
Biezā perlamutrene sastopama Pededzes upē un tās pietekās un īsscina par tīra ūdens kļūtbūtni.

Marsh Orchid Dactylorhiza incarnata
The two nature reserves host plants typical for river floodplain meadows and semi-wet meadows. Marsh Orchid is one of the few orchid species that are found in the Padedze floodplain meadows.

Mazais ērglis Aquila pomarina
Mazais ērglis ligzdo vecos mežos un barojās atklātās palieņu pļavās. Tāpēc ir būtiska abu šo biotopu saglabāšana. Abu dabas liegumu palienēs ligzdošanas sezonā barojas 2 pāri mazo ērgļu.

Thick Shelled River Mussel Unio crassus
The thick shelled river mussel is found in the Padedze River and its tributaries; its presence indicates that water in these rivers is clean.

Lapkoku praulgrauzis Osmoderma eremita
Tumšbrūna vabole ar izteiktu metālisku spīdumu, kurai raksturīgs slēpts dzīvesveids. Lielāko mūža daļu lapkoku praulgrauzis pavada koku (visbiežāk ozolu) dobumos vai zem atmirušas mizas.

Īstenošas LIFE-Daba projekts „Palieņu pļavu atjaunošana Eiropas Savienības nozīmes un īpašnozīmes" No.: LIFE04NAT/LV/000198.
Published by the LIFE-Nature Project Restoration of Latvian floodplains for the preservation of EU priority species and habitats, No. LIFE04NAT/LV/000198.

Restoration of Latvian floodplains for the preservation of EU priority species and habitats
Project duration: 2005 - 2009
Project Area: Dviete Lowland, Gulbene District, the Vidzeme
Project Location: 16 areas represent floodplain meadows designated as Natura 2000 sites across Latvian regions
Partners and sponsors: LIFE Nature, the United Nations Development Programme and the Global Environmental Facility (GEF), the Nature Protection Board, the Ministry of Environment of the Republic of Latvia, the Environmental Protection Fund of Latvia, the North Vidzeme Biosphere Reserve, the Latvian Ornithological Society, local municipalities of Ovinu and Gulbene, and 28 other local municipalities.
Project Goals: to ensure restoration and sustainable management of the most important floodplain meadows in Latvia, first preserving natural habitats of European endangered species, and fostering welfare of farmers with local municipalities located within protected nature areas.

Latvijas pašaizs ājamās dabas teritorijas ir ieguldījums Eiropas Savienības kopējā ekonomikas attīstībā
Projekta norises laiks: 2004 - 2008
Līgumkārtība: Latvijas Dabas fonds
Projekta norises vietas: Ziemeļu Kurzemes pārejas purvu teritorija, Ventas upes un vēl 13 mežainākās palienes pļavas ziemeļu rajonos, Natura 2000 vietas, visā Latvijā
Partneri un finansētāji: LIFE Daba programma, Dabas aizsardzības pārvalde, Latvijas Republikas Vides ministrija un Latvijas Vides aizsardzības fonds, Latvijas Ornitoloģiskā biedrība, Ventas un Limbažu pagasts pašvaldība, kā arī vēl 29 pašvaldības citās projekta teritorijās.
Projekta mērķis: Nodrošināt vērtīgākās palienes pļavas ziemeļdaļā, kā Kārļenieku apsaimniekotāju, saglabājot vietējās dzīves vērtīgos mūsdienu apstākļos dzīvojošās sugās un vietējā ainavapainā dabas teritorijās saimniekojošās zemes īpašnieku un pašvaldību labklājību.